

Claude Lorrain: Paris ítélete, 1645-1646.
National Gallery of Art, Washington

Markó Károly: Inó és Melikertész, 1830 körül,
Österreichische Galerie, Bécs

Nicolas Poussin: Bacchus gyerekkora, 1626 körül,
National Gallery, London

90.

ID. MARKÓ KÁROLY (1791-1860)
Tájkép Bacchus neveltetésével, 1828

Olaj, vászon, 29x41 cm

Jelezve középen lent: C Marko 1828

Kezdő ár: 6 500 000 Ft / 20 635 EUR

Becsérték: 12 000 000 – 18 000 000 Ft

Estimated value: 38 095 – 57 143 EUR

OEUVRE-JEGYZÉK:

- 1928/10. In.: Pogány Ö. Gáborné: Id. Markó Károly művei. Művészettörténeti Tanulmányok. Művészettörténeti Dokumentációs Központ Évkönyve 1954-1955. Budapest, 1957.

AUKCIONÁLVA ÉS REPRODUKÁLVA:

- Ernst XXXIV. aukció katalógusa, 1927. katalógus: 293.

REPRODUKÁLVA:

- Bodnár Éva: Id. Markó Károly. Képzőművészeti Alap, Budapest, 1980. 19. kép

A *Bacchus neveltetése* az egyik első, „klasszikus” Markó-kép, ahol a művész sikeresen kombinálta a tájkép és a mitológiai életkép akadémiai zsánereit, és azon a jellegzetes eszményi és idilli hangon szólalt meg, melynek kapcsán a „magyar Claude Lorrain”-ként vonult be a bécsi, majd a római művészeti életbe. Markó amúgy csak 1822-ben, több mint harminc évesen kezdte el rendszeresen látogatni a Bécsi Akadémia óráit, előtte már elvégezte a Pesti Mintarajztanodát is, korábban pedig képzett földmérőként és kartográfusként dolgozott szülőföldjén, a Szepességben. Az ifjú kartográfus az 1810-es évek végén már intenzíven kísérletezett a komoly festői műfajokkal is, de akkor még elsősorban a korban divatos topografikus tájképekben gondolkodott, és felvidéki mesterek útmutatásait követte. A bibliai témák a Mintarajztanodában töltött évei alatt jelentek meg munkásságában, a görög-római mitológia felfedezése pedig egyértelműen a bécsi évekhez kapcsolható.

Az egyik első mitológiai témájú műve amúgy éppen egy 1826-ra datált *Bacchus születése* kompozíció, amely azonban nem az ismert ikonográfiai sémát mutatja Hermésszel és a gyermek Bacchust fogadó nők csoportjával, hanem inkább egy pásztori életkép és egy bacchanália kreatív kombinációjának tűnik. Ehhez hasonló szellemiség hatja át a *Bacchus neveltetését* és a néhány évvel későbbi *Inó és Melikertész* is, amely nemcsak Markó művészi leleményességét, de komoly mitológia műveltségét is bizonyítja. Inó és Melikertész ugyanis szintén Bacchus vonzáskörzetéhez tartoznak, de mégsem igazán ismert figurák. Inó és két húga nevelte ugyanis halott nővérüknek Szemelének és Zeusznak a „gyermekét”, Dionüszoszt, avagy Bacchust, egészen addig, amíg Héra nála is megtalálta a fattyút és örülettel sújtotta a nevelő anyát, aki saját gyermekével, Melikertésszel együtt a tengerbe vetette magát.

Az ábrázolás terén rendkívül képzett és a klasszikusokat is kiválóan ismerő Markó a *Bacchus neveltetésén* sem követte mechanikusan az ismert mintákat és ikonográfiai előképeket. Az ő kompozícióján ugyanis nem jelenik meg Hermész, és Szemelé három nővére sem azonosítható egyértelműen, akik a mitológiai történet szerint átveszik Hermésztől Zeusz fiát. A gyermek Bacchust talán későbbi patrónusa, Szilénosz szatír tartja karjaiban, mellette pedig egy férfi isten ül elgondolkodva, aki a keze ügyében lévő lant alapján leginkább Apollón lehetne. A Bacchust tartó szakállas, kecskelábú figura mellett álló alak testtartása és megvilágítása szintén isteni személyiségre utal, de Héra, avagy Junó nem lehet, hiszen nem annyira fenyegeti, mint inkább istápolja az apró gyermeket. Ha felidézünk Inó történetét, akkor arra is gondolhatunk, hogy a ragyogó nőalak nem más, mint Leukothea, a „fehér istennő”, aki inkább a tengerbe vetette és a sziklákon szétzúzta testét mintsem, hogy ártson Zeusz fiának. Egy azonban biztos, Markó egészen egyedül jelenetet alkotott Bacchus körül, hiszen Szilénosz, a részeges szatír sem igazán szokott dajkaként megjelenni az ismertebb ábrázolásokon, Apollónt pedig inkább platonista művészetelméleti kontextusban szokták Dionüszosz mellé állítani.

Markó ráadásul nemcsak a mitológiai zsáner elemeit, de az ideális vagy eszményi tájkép kompozíciós megoldásait is igyekezett a saját ízlése szerint formálni. A *Bacchus születése*, illetve neveltetése lírai témáit ugyanis Poussin óta általában idilli, árkádiái tájba szokták helyezni, Markó azonban saját neveltetése és felvidéki kultúrája folytán inkább a sziklákhöz és a zúgó patakokhoz vonzódott, amelyek tajtékát épp oly aprólékos figyelemmel festette meg, mint a botanikai kézikönyvekbe illő flórát. Akár úgy is fogalmazhatnánk, hogy Markó egyfajta tátrai Árkádiát alkotott, amelyhez olyan stafézsfigurákat keresett nagy gonddal, amelyek nemcsak a Poussin tájképein iskolázott műértők, de a korabeli klasszika filológusok csodálatát is kivívhatták.

Kaszás Gábor

